

**THE PECULIARITIES OF TEACHING WRITTEN TRANSLATION
IN THE FIELD OF LAW
ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ПИСЬМОВОГО ПЕРЕКЛАДУ
У ГАЛУЗІ ЮРИСПРУДЕНЦІЇ**

Людмила ТОМНЮК, Карина УНГУРЯН
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
l.tomniuk@chnu.edu.ua, unhurian.karyna@chnu.edu.ua
ORCID ID <https://orcid.org/0000-0002-7971-780X>,
ORCID ID <https://orcid.org/0000-0002-8360-8382>

The article also considers theoretical concepts: translation texts of different branches, the substance of legal translations, the concept of “complex of exercises”, types of exercises for teaching of writing translation. The significance and role of the field of law in translation studies were also formulated. The article considered and formulated what competencies need to be developed by future translators to work in this field. After studying the theoretical aspects, the most successful and optimal complex of exercises was selected according to all the principles, which are necessary for teaching of written translation in the field of law. It consisted of three groups, but this classification was supplemented by another group of exercises, so a total of four groups were obtained. It should be emphasized that these exercises should be performed clearly in the order in which they are presented in the article, as it is necessary to follow the principle of consistency.

The article presents a complex of exercises, which is designed to teach a written translation in the field of law. It is divided into four groups: preparative exercises, exercises for formation of skills, exercises for development of skills and exercises for improvement of skills and abilities. This complex of exercises is designed according to the principles of structure and consistency, exercises are arranged according to the level of difficulty, from the easiest to the most difficult. Through the use of this complex of exercises, students will acquire the basic concepts of the field of law, gain background knowledge about the legal systems of Germany and Ukraine and will be conversant in this field. In addition to knowledge, students will be able to develop the skills and abilities they will need for their future profession. This complex of exercises is aimed at the formation and development of such competencies as information within the competence approach, lexical and translation competencies. Exercises are not presented in full, only partially. All of them are described in detail and have a clear goal, examples of most exercises are shown in the article. Exercises are made in German, although in the whole complex they are also duplicated in Ukrainian. You can follow this example of exercises for development of exercises for other profession.

Key words: information competence, lexical competence, complex of exercises, legal translation, written translation, principles of consistency.

У статті розглянуто теоретичні поняття: галузевий переклад, зміст юридичних перекладів, поняття «комплекс вправ», види вправ для викладання письмового перекладу; сформульовано значення та роль галузі права у перекладознавстві. Розглянуто та сформульовано компетенції, які необхідно розвивати майбутнім перекладачам, щоб працювати саме у цій галузі. Після опрацювання теоретичних аспектів обрано найбільш вдалий та оптимальний комплекс вправ, який відповідає усім принципам, необхідним для викладання письмового перекладу у галузі юриспруденції. Він складався з трьох груп, проте цю класифікацію доповнено ще однією групою вправ, тому загалом отримано чотири групи: підготовчі вправи, вправи для формування навичок, вправи для розвитку вмінь та вправи для вдосконалення навичок і вмінь. Запропонований комплекс вправ розроблений згідно принципів структурованості та послідовності, його впорядковано відповідно до рівня складності, від найлегших вправ до найважчих. За допомогою цього комплексу вправ студенти опанують основні поняття галузі юриспруденції, отримають фонові знання про правові системи Німеччини та України та орієнтуватимуться у них. Окрім знань, студенти матимуть змогу розвивати навички та вміння, які будуть необхідні їм для майбутньої професії. Комплекс вправ спрямований на формування та розвиток таких компетентностей, як інформаційна у межах компетентнісного підходу, лексична та перекладацька. Вправи наведені не у повному обсязі, лише частково. Усі з них детально описані та

мають чітко визначену мету, приклади більшості вправ показані у статті. Вправи наведено німецькою мовою, хоча у всьому комплексі вони дублюються також українською мовою. За зразком цього комплексу вправ можна розробляти вправи для інших галузей. Необхідно наголосити на тому, що виконання цих вправ повинно проводитися чітко у порядку, у якому вони подані у статті, оскільки необхідно дотримуватися принципу послідовності.

Ключові слова: інформаційна компетентність, лексична компетентність, комплекс вправ, юридичний переклад, письмовий переклад, принцип послідовності.

Вступ. Із розвитком глобалізації та міжнародних відносин професія перекладача займає важливе місце на ринку праці та вимагає від її представників відповідного рівня професійної підготовки. Сьогодні професія перекладача полягає не лише у володінні іноземними мовами на високому рівні, а й у наявності професійної компетенції, під якою розуміють сукупність знань, умінь та практичних навичок, які перекладач застосовує у своїй професійній діяльності.

Сьогодні на перекладацькому ринку досить великий попит мають вузькоспеціалізовані переклади, особливо у сфері юриспруденції, яка вважається однією з найважчих сфер перекладу. Необхідно також зазначити, що тексти юридичного спрямування широко використовуються не лише спеціалістами цієї галузі, а й пересічними людьми, внаслідок чого попит на них зростає кожного дня. Обов'язковою умовою для перекладачів цієї галузі є не тільки володіння спеціальною юридичною термінологією, а й наявність знань у галузі права своєї країни та країни, на мову якої здійснюється переклад.

Методика навчання письмового перекладу є відносно новою наукою, тому викладання саме вузькоспеціалізованого перекладу потребує подальшого розвитку, хоча цій сфері дослідження приділяли увагу багато науковців (І. С. Алексєєва, Н. Н. Гавриленко, В. Н. Комісаров, Л. К. Латишев, А. Л. Семенов, Л. М. Черноватий та ін.). Проблемою постає саме створення комплексу вправ для формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів у відповідній галузі.

Метою статті є розробити та представити комплекс вправ, створений для викладання письмового перекладу саме у галузі юриспруденції.

Методи дослідження. Запропонований у статті комплекс вправ розроблявся за зразком комплексу вправ Л. М. Черноватого (*Черноватий, 2015, с. 146–151*). Під час розробки комплексу вправ для викладання письмового перекладу у галузі юриспруденції основним методом дослідження був зіставний метод, оскільки під час роботи проводилось порівняння вправ, запропонованих різними науковцями та було виокремлено саме ті вправи, які є найефективнішими для розвитку компетентностей, необхідних для майбутніх перекладачів.

Результати та обговорення. Інформаційна компетентність має доволі багато визначень, проте у статті інформаційна компетентність та її формування розглядаються у контексті компетентнісного підходу. Під компетентнісним підходом розуміють спрямування процесу навчання на формування і розвиток основних компетентностей майбутніх фахівців (*Панфілов і Фурманець, 2004, с. 64*). Це означає, що навчання слугує для набуття та розвитку певних компетенцій, які повинні допомогти майбутньому фахівцю швидше пристосуватися до обраної професії. Найбільш чіткою та обґрунтованою є класифікація складових професійної компетентності перекладача, запропонована та розроблена М. Волчанською. На її думку, важливими для навчання майбутніх перекладачів є: *фахова компетентність*, яка характеризується наявністю відповідних знань, умінь та навичок для виконання своєї професійної діяльності; *мовна компетентність*, яка полягає у наявності знань та розумінні норм та правил вихідної та цільової мов, правильному використанні сталих виразів та фразеологізмів; *міжкультурна компетентність*, яка характеризується обізнаністю перекладача у культурі та традиціях тієї країни, мова якої задіяна у перекладі; *семантична компетентність* полягає у розумінні тексту оригіналу та у здатності його передачі мовою перекладу (*Максименко, 2017*).

Сфера юриспруденції вважається однією з найважчих сфер перекладу. Юридична мова, на відміну від інших фахових мов (наприклад, сфера медицини або техніки), не є міжнародною, тобто вона базується на національній правовій системі. Невідповідність

правових систем мови оригіналу та мови перекладу часто спричиняє проблеми під час перекладу текстів цієї галузі. Оскільки мова йде про галузевий переклад, то основна мета перекладача полягає у точній передачі тексту оригіналу (змісту) та у передачі загальноприйнятої термінології, яка б відповідала нормам мови перекладу (*Pommer, 2016*). Здійснення перекладу юридичних текстів починається із ознайомленням з цією галуззю, її основними поняттями та термінологією як у мові оригіналу, так і у мові перекладу.

У Європі та США існує практика викладання перекладу лише у певній галузі, у якій майбутні фахівці мають намір здійснювати свою професійну діяльність. В українських вищих навчальних закладах навчання перекладу здійснюється у різних галузях та сферах, що, зі свого боку, вимагає введення до навчальної програми вузькогалузевого перекладу. Пізніше у статті буде запропоновано комплекс вправ для письмового перекладу у галузі юриспруденції, на основі якого у подальшому можна буде створити посібник.

Р. К. Мін'яр-Белоручев розглядає поняття «комплекс вправ» як складову системи навчання, яка являє собою організовані дії (процес) для досягнення конкретної мети під час формування навичок та умінь (*Мін'яр-Белоручев, 1990, с. 75*). На його думку, важливими рисами комплексу вправ є структурованість, послідовність та систематичність, взаємообумовленість вправ, комунікативна спрямованість комплексу вправ та повторюваність матеріалу (*Мін'яр-Белоручев, 1990, с. 77*). Узагальнюючи зазначене вище, можна зробити висновок, що при розробці комплексу вправ для письмового перекладу необхідно зважати на: 1) послідовність характеру виконання вправ, враховуючи складність завдань, особливості вдосконалення знань, формування навичок, розвиток умінь; 2) функції та роль кожної вправи у комплексі, тобто для розвитку яких навичок та умінь слугує вправа; 3) рівень володіння мовою; 4) повторюваність матеріалу, що слугує для засвоєння знань, умінь та навичок. Розробка комплексу вправ відповідно до наведених характеристик дасть змогу полегшити сприйняття та засвоєння матеріалу.

Деякі науковці навели власні класифікації комплексу вправ для письмового перекладу. Так, Т. Д. Пасічник розрізняє два етапи, з яких може складатися комплекс вправ: етап формування навичок і вмінь та етап вдосконалення умінь письмового перекладу. Кожен етап у подальшому поділяється на групи вправ для формування та вдосконалення навичок (*Пасічник, 2011*).

О. Є. Аксьонова запропонувала два комплекси вправ, які складаються з таких етапів: формування, розвиток і вдосконалення навичок та умінь та розвиток різних видів компетентностей перекладача (*Аксенова, 2006*).

Багато наукових досліджень присвячені саме проблемі розробки вправ для викладання письмового перекладу, саме тому наявна достатня кількість різноманітних видів вправ та їх класифікацій. Деякі дослідники класифікують вправи на перекладацькі та доперекладацькі. На думку Т. Д. Пасічника, такий поділ вправ є некоректним, оскільки «такий розподіл стосується етапів навчання перекладу, а не типів вправ» (*Пасічник, 2011*).

І. С. Алексєєва розрізняє вправи для викладання письмового перекладу відповідно до етапу навчання: підготовчий, основний і тренінговий (*Алексєєва, 2004*). Л. К. Латишев та А. Л. Семенов класифікують доперекладацькі, змішані і перекладацькі вправи. Завдання доперекладацьких вправ полягає в аналізі паралельних текстів та знаходженні оптимального варіанту перекладу, змішані містять вправи на перефразування та пошук визначень, перекладацькі вправи поділяються на підготовчі (ознайомлення з матеріалом) та практичні. До цієї групи вправ не належать вправи на вміння перекладати та на формування і розвиток перекладацьких навичок (*Латишев, 2003*).

Л. М. Черноватий запропонував власний комплекс вправ, у якому виокремлює такі групи: підготовчі вправи, вправи для формування навичок і вправи для формування умінь (*Черноватий, 2015*). На нашу думку, запропонований Л. М. Черноватим комплекс вправ є оптимальним та доречним, оскільки він логічно структурований та розроблений відповідно до принципу послідовності, що є важливим для викладання перекладу у галузі юриспруденції. Саме тому для розробки вправ для нашого дослідження використано його

комплекс вправ як зразок. Проте цю класифікацію доповнено ще однією групою вправ «Вправи для вдосконалення навичок і вмінь». Загалом – чотири групи вправ. Необхідно наголосити на тому, що виконання цих вправ повинно проводитися чітко у порядку, у якому вони подані у статті.

Зараз розглянемо кожну групу вправ окремо та безпосередньо вправи, які відносяться до них. Вправи будуть показані лише частково.

Таблиця 1

Комплекс вправ для викладання письмового перекладу у галузі юриспруденції

Комплекс вправ для викладання письмового перекладу у галузі юриспруденції			
ГРУПА 1 Підготовчі вправи	ГРУПА 2 Вправи для формування навичок	ГРУПА 3 Вправи для розвитку вмінь	ГРУПА 4 Вправи для вдосконалення навичок і вмінь

Перша група вправ призначена для ознайомлення студентів зі сферою юриспруденції, її основними поняттями та досить поверхнево з правовими системами Німеччини та України. Вправи цієї групи виконуються за допомогою різних довідкових та інформаційних джерел, оскільки скоріш за все у студентів відсутні знання у цій галузі. Наведемо приклади вправ.

Група 1. Підготовчі вправи

Вправа 1.1 «Мозковий штурм»

Recht/Право

Ця вправа належить до інтерактивного методу навчання та відома як «Асоціограма». Вона спрямована на стимулювання мислення і розмірковування студентів про спорідненість між поняттями. Студенти повинні назвати поняття, які спадають їм на думку, та обґрунтувати свою відповідь. Вправу можна проводити як німецькою, так і українською мовою, залежно від рівня мови.

Вправа 1.2 «Поняттєва схема»

Завдання студентів полягає у тому, щоб скласти схему системи галузей права Німеччини та України та знайти до них визначення. Студентів можна поділити на дві групи: перша група здійснює пошук інформації та розробляє схему системи галузей права Німеччини, інша – системи галузей права України. Після створення схем необхідно порівняти їх, знайти спільні ознаки та відмінності.

Вправа 1.3 Was? Wo? Wann? («Що? Де? Коли?»)

BEGRIFF	DEFINITION
1. Verfassung	a. Gesamtheit der Grundsätze, die die Form eines Staates und die Rechte und Pflichten seiner Bürger festlegen.
2. Recht	b. Gesamtheit der staatlich festgelegten bzw. anerkannten Normen des menschlichen, besonders gesellschaftlichen Verhaltens; Gesamtheit der Gesetze und gesetzähnlichen Normen; Rechtsordnung
3. Gerechtigkeit	c. Prinzip eines staatlichen oder gesellschaftlichen Verhaltens, das jedem gleichermaßen sein Recht gewährt
4. Legalitätsprinzip	d. Pflicht der Staatsanwaltschaft zur Verfolgung aller strafbaren Handlungen
5. Vertrag	f. [schriftliche] rechtsgültige Abmachung zwischen zwei oder mehreren Partnern

На опрацювання студентам наводять поняття та їх дефініції, завдання полягає у їх правильному співвіднесенні. Під час виконання такого виду вправ студентам дозволено користуватися довідковими та інформаційними джерелами.

Вправа 1.4 «Rechtsexperte» («Знавці права»)

Situation 1	Ihr Verwandte ist gestorben und hat ein Testament hinterlassen, mit dem die Erben nicht einverstanden sind und sich deshalb streiten.
Situation 2	Sie haben eine Arbeitsstelle bei einer Firma bekommen. Sie arbeiten dort schon zwei Monaten, aber Ihr Arbeitsgeber zahlt Gehalt nicht aus.
Situation 3	Sie sind arbeitslos geworden und beantragen jetzt Arbeitslosengeld. Sie sind mit der Berechnung nicht einverstanden, Sie möchten mehr Geld.
Situation 4	Sie sind seit 5 Jahren verheiratet, aber Sie haben mit Ihrem Mann gestritten und wollen sich scheiden lassen.
Situation 5	Sie haben Ihre Tasche im Geschäft vergessen. Als Sie gekommen sind, war die Tasche weg. Jemand hat sie gestohlen.

Оскільки студенти на цьому етапі вже мають розуміння про галузі права, ця вправа не буде складною, а допоможе закріпити здобуті знання. Студенти повинні прочитати короткі тексти (ситуації) та співвіднести їх з відповідною галуззю права.

Друга група вправ для формування навичок пов'язана з лексико-семантичним рівнем. Вправи цієї групи створені для розвитку лексичної компетентності майбутніх фахівців, яка полягає у поповненні словникового запасу із подальшим його збагаченням та використанням. На відміну від вправ першої групи, ці вправи є дещо складнішими, оскільки спрямовані на опанування фахової лексики та термінології.

Група 2 Вправи для формування навичок.

Вправа 2.1 «Wortschatzübung» («Словниковий запас»)

DE	UA
1. der Gerichtshof	a. кримінально-процесуальний кодекс
2. der Richter	b. верховенство закону
3. die Strafprozessordnung	c. закріплювати законом
4. das Rechtsprinzip der Gleichheit	d. підпорядковуватися праву і закону
5. der Vorrang des Gesetzes	e. проголошувати вирок
6. gesetzlich verankern	f. встановлювати міру покарання
7. die Klage erheben	g. судова палата
8. das Urteil verkünden	h. принцип рівності
9. das Strafmaß bestimmen	i. подавати скаргу
10. dem Recht und Gesetz unterworfen sein	j. суддя

Вправа з опрацюванням фахової лексики є дуже важливою, оскільки це основа галузевого перекладу. Завдання цієї вправи полягає у знаходженні українського відповідника, під час її виконання дозволено використовувати словники та інші інформаційні джерела. Важливим є правильна структурованість: необхідно починати з одиничного слова та поступово переходити до словосполучень. Такий вид вправ створено у декількох зразках, оскільки одні містять загальні поняття з галузі юриспруденції, інші – більш конкретні, наприклад, для перекладу договорів.

Вправа 2.2 «Einheit» («Єдине ціле»)

DE	UA
1. gegen Verfassung und Gesetze	a. stehen
2. das Grundgesetz	b. vornehmen
3. von einem Notar	c. vertreten

4. zum öffentlichen Recht	d. anrufen
5. an der Spitze	e. verstoßen
6. die Todesstrafe	f. ernennen
7. das Gericht	g. gehören
8. auf Lebenszeit	h. abschaffen
9. die staatliche Anklage	i. beurkunden
10. die Ermittlungen	j. verabschieden

Ця вправа створена за зразком вправи 2.1, проте завдання цієї вправи полягає у створенні правильного словосполучення, яке необхідно потім перекласти.

Вправа 2.3 «Ein visueller Lerner» («Візуал»)

Завдання цієї вправи полягає у співвіднесенні картинки зі словом або виразом. Цікавим є те, у цій вправі залучено візуальне сприйняття, яке, як відомо, сприяє швидшому запам'ятовуванню.

Вправа 2.4 «Synonyme» («Синоніми»)

1. das Grundgesetz	a. die Befugnis
2. der Rechtssatz	b. sich befassen
3. die Berechtigung	c. bestimmen
4. sich beschäftigen	d. die Verfassung
5. festlegen	e. die Rechtsnorm

Ця вправа також створена за зразком вправи 2.1, її завдання полягає у знаходженні синонімів.

Вправа 2.5 «Entsprechungen» («Відповідники»)

Для опрацювання студентам надається текст, у якому курсивом виділені слова. Нижче наводять відповідники у цільовій мові. Завдання полягає у тому, що студенти з контексту повинні зрозуміти значення слова.

Третя група вправ для розвитку вмінь слугує для покращення знань та їх закріплення. Для виконання цих вправ необхідно застосовувати знання, набуті шляхом виконання вищезазначених вправ.

Група 3 Вправи для розвитку вмінь.

Вправа 3.1 «a, b oder c?» («а, б чи в?»)

1. Die Rechtsordnung in der BRD unterscheidet zwischen dem _____ Recht und dem Privatrecht.

a) *offenen* b) *generellen* c) *öffentlichen*

2. Das Parlament _____ die Gesetze.

a) *beurkundet* b) *bestimmt* c) *verabschiedet*

3. _____ ist die Verfassung der Bundesrepublik Deutschland

a) *BGB* b) *StGB* c) *GG*

Завдання вправи полягає у виборі правильної відповіді, у виборі слова або словосполучення, яке відповідає контексту.

Вправа 3.2 «Alias» («Аліас/ Скажи по-іншому»)

- Richter
- Strafrecht
- Entführung
- Zeuge
- Verfassung

Завданням цієї вправи є описати поняття, не вживаючи спільнокореневих слів так, щоб інші студенти змогли відгадати слово. Цю вправу можна провести у вигляді гри, поділивши студентів на дві команди, кожна з яких отримує перелік понять.

Вправа 3.3 «Lücken» («Прогалини»)

Probezeit/ das Arbeitsverhältnis/Anspruch/ Mindesturlaub/ Kündigungsfrist

- *Die ersten sechs Monate (oder: drei Monate) gelten als _____*
- *Während der Probezeit kann _____ beiderseits mit einer Frist von zwei Wochen gekündigt werden.*
- *Der Arbeitnehmer hat _____ auf einen gesetzlichen _____ von derzeit 20 Arbeitstagen im Kalenderjahr – ausgehend von einer Fünf-Tage-Woche.*
- *Nach Ablauf der Probezeit beträgt _____ vier Wochen zum Fünfzehnten oder Ende eines Kalendermonats.*

Для цієї вправи було використано уривки із трудового договору. Він має «прогалини», які необхідно заповнити за допомогою слів, виділених курсивом.

Четверта група вправ слугує для вдосконалення навичок і вмінь, які отримали студенти. Під час їх виконання можна перевірити результат засвоєння знань у студентів. Ця група вправ створена на рівні тексту.

Група 4. Вправи для вдосконалення навичок і вмінь

Вправа 4.1 «Comics» («Комікси»)

Студентам для опрацювання надаються комікси з юридичною термінологією. Завдання даної вправи полягає в аналізі цих коміксів та у їх перекладі.

Вправа 4.2

1. *Hohes Gericht, Herr Verteidiger, nach dem Ergebnis der Beweisaufnahme steht ohne vernünftigen Zweifel fest, dass sich der Angeklagte wegen der ihm in der Anklage vorgeworfenen Straftaten strafbar gemacht hat.*

2. *Die Beschuldigte Meier hat ausweislich des Blutalkoholgutachtens im alkoholisierten Zustand (2,1 ‰ Blutalkoholkonzentration) im Kaufhaus einen Lippenstift im Wert von 3,50 € gestohlen (§§ 242 Abs. 1, 248a StGB).*

3. *Zu Gunsten des Angeklagten spricht, dass er heute in der Hauptverhandlung die Tat gestanden hat.*

4. *Unter Berücksichtigung aller für und gegen den Angeklagten sprechenden Strafzumessungsgesichtspunkten hält die Staatsanwaltschaft eine Geldstrafe von 1500 € für angemessen.*

5. *Aufgrund des Geständnisses des Angeklagten steht für die Staatsanwaltschaft der Sachverhalt so fest, wie er in der Anklageschrift niedergelegt ist.*

Вправа дещо схожа на попередню, проте відрізняється від неї складністю. Тут ми маємо насичений термінологією текст, промову прокурора. Завдання полягає у виконанні доперекладацького аналізу: виявлення труднощів та проблем. Після обговорення студенти повинні виконати переклад. Цю вправу можна задавати на домашнє завдання, оскільки на її виконання необхідно приділити достатньо часу. Під час її виконання можна використовувати довідкові джерела та паралельні тексти.

Вправа 4.3 «Rechtsübersetzer» («Перекладач галузі права»)

1. Das Verfahren der Steuerfestsetzung und der Steuererhebung wird weitgehend durch die Abgabeordnung bestimmt, die die wesentlichen Vorschriften des Steuerverfahrensrechts enthält.

• *Процедура нарахування та збору податків значною мірою визначається податковим кодексом, який містить основні положення податкового процесуального законодавства.*

• *Процес встановлення та стягнення податків значною мірою визначається податковим кодексом, який містить важливі положення податкового процесуального права.*

2. Das Jugendstrafrecht enthält keine Sonderregelungen hinsichtlich der Straftatbestände: eine Diebstahl ist Diebstahl, ein Betrug ist Betrug, egal, wer die Straftat begangen hat. Das Jugendstrafrecht unterscheidet sich vom allgemeinen Strafrecht in den Rechtsfolgen der Tat.

• *Кримінальна ювенологія не містить спеціальних положень щодо складу злочину: крадіжка – це крадіжка, шахрайство – це шахрайство, незалежно від того, хто вчинив злочин. Кримінальна ювенологія відрізняється від кримінального права правовими наслідками діяння.*

• *Кримінальне законодавство щодо неповнолітніх не містить спеціальних приписів щодо правопорушень: крадіжка - це крадіжка, шахрайство - шахрайство, незалежно від того, хто вчинив злочин. Кримінальне право неповнолітніх відрізняється від загального кримінального законодавства юридичними наслідками злочину.*

Студентам для опрацювання надається уривок з тексту німецькою мовою та два варіанти перекладу. Завдання полягає у аналізі перекладів та у виборі правильного варіанта перекладу.

Висновки. З кожним днем попит на юридичні тексти зростає, але в Україні відчувається нестача висококваліфікованих перекладачів вузького профілю. Наразі існує необхідність введення до навчальної програми українських закладів вищої освіти вузькогалузевого перекладу. Сучасне перекладознавство потребує нових методів викладання, які відповідали б новітнім потребам та розвивали у фахівців цієї галузі необхідні компетенції. Коли мова йде про сферу юриспруденції, то необхідно наголосити, що фахівець повинен, перш за все, оперувати лексичною, перекладацькою, міжкультурною та інформаційною компетентностями у межах компетентнісного підходу. У результаті дослідження створено чітко структурований комплекс вправ для викладання письмового перекладу у галузі юриспруденції. Вправи поділені на чотири групи, кожна з яких розвиває у майбутнього фахівця компетенції, необхідні йому у подальшій професійній діяльності. Перша група вправ призначена для ознайомлення студентів зі сферою юриспруденції, її основними поняттями,

вона спрямована на розвиток міжкультурної, лексичної та інформаційної компетентностей. Друга та третя група вправ пов'язані із лексико-семантичним рівнем, а, отже, допомагають розвинути лексичну, семантичну та інформаційну компетентності. Четверта група вправ слугує для вдосконалення навичок і вмінь. Окрім зазначених вище компетенцій, ця група вправ розвиває перекладацьку компетенцію. Цей комплекс вправ допомагає розвивати кожну із зазначених компетенцій не ізольовано, а цілісно. Він відповідає усім необхідним принципам та характеристиками, що, зі свого боку, відповідатиме за результат формування навичок та вмінь у майбутніх перекладачів. Перспективу подальшого дослідження вбачаємо в експериментальній перевірці запропонованих вправ та у їх вдосконаленні, а також у розробці вправ для викладання усного перекладу у галузі юриспруденції.

Список літератури

Аксенова Е. Е. Обучение письменному переводу филологических текстов с английского языка на русский : дис. канд. пед. наук : 13.00.02 – Теория и методика обучения и воспитания. М., 2006. 200 с.

Алексеева И. С. Профессиональный тренинг переводчика : учеб. пособие по устному и письменному переводу для переводчиков и преподавателей. СПб. : Союз, 2004. 288 с.

Ігнатенко В. Д. Методика навчання майбутніх філологів письмового перекладу науковотехнічних текстів французькою мовою : дис. канд. пед. наук : 13.00.02 – Теорія та методика навчання. Київ, 2017. 239 с.

Куц Е. О., Кузнєцова І. В. Переклад галузевих науково-технічних текстів : посібник. Запоріжжя : Кругозір, 2015. 360 с.

Латышев Л. К. Перевод: теория, практика и методика преподавания. М. : Академия, 2003. 192 с.

Максименко Л. О. Втілення сучасних підходів у процес формування у філологів-перекладачів компетентності у письмовому перекладі наукових текстів. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*, серія 5, Педагогічні науки: реалії та перспективи. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2017. Вип. 58. С. 93–101.

Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика : підручник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів / О. Б. Бігич, Н. Ф. Бориско, Г. Е. Борецька [та ін.] ; за загальн. ред. С. Ю. Ніколаєвої. К.: Ленвіт, 2017. 590 с.

Миньяр-Белоручев Р. К. Методика обучения французскому языку : учеб. пособие для студентов пед. ин-тов по спец. „Иностр. яз.” М. : Просвещение, 1990. 224 с.

Панфілов Ю., Фурманець Б. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи / за заг. ред. О. В. Овчарук. К. : «К.І.С.», 2004. 112 с.

Пасічник Т. Д. Методика навчання майбутніх філологів писемного двостороннього перекладу комерційних листів : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.02 – Теорія та методика навчання: германські мови. К., 2011. 22 с.

Черноватий Л. М. Методика викладання перекладу як спеціальності : підручник для студ. вищих заклад. освіти за спеціальністю «Переклад». Вінниця : Нова Книга, 2015. 376 с.

Шаблій О. Німецько-український юридичний переклад: методи, проблеми, перспективи : монографія. Ніжин: ПП Лисенко М.М., 2016. 320 с.

Griebel, C. (2016). Kognitionstranslatologische Überlegungen und empirische Untersuchung des Übersetzungsprozesses. Berlin: Frank & Timme, S. 194–195.

Liu, J. (2018). Translators Training: Teaching Programs, Curricula, Practices. In *Journal of Language Teaching and Research*. V.4, No. 1. P. 127–132.

Mincke, W. Die Problematik von Recht und Sprache in der Übersetzung von Rechtstexten. *ARSP: Archiv für Rechtsund Sozialphilosophie / Archives for Philosophy of Law and Social Philosophy*. Vol. 77, No. 4 (1991). S. 446–465.

Pommer, S. (2016). Rechtsübersetzung und Rechtsvergleichung. Frankfurt am Main: Peter Lang GmbH, 241 S.

Sinner, C. (2002). Zu Theorie und Praxis des Übersetzens in der Übersetzerausbildung. *Lebende Sprachen*, Volume 47 (3). S. 1–20.

References

Aksenova, E. E. (2006). *Obuchenie pis'mennomu perevodu filologicheskikh tekstov s anglijskogo jazyka na russkij* [Training in written translation of philological texts from English into Russian]: dis. kand. ped. nauk.: 13.00.02 – Teoryia yu metodyka obuchenya yu vospytanyia. Moscow.

- Alekseeva, I. S. (2004). *Professional'nyj trening perevodchika: ucheb. posobie po ustnomu i pis'mennomu perevodu dlja perevodchikov i prepodavatelej* [Professional training of a translator]. SPb.: Sojuz.
- Chernovatyi, L. M. (2015). *Metodyka vykladannia perekladu yak spetsialnosti* [Methods of teaching translation as a specialty]: pidruchnyk dlja stud. vyshchych zaklad. osvity za spetsialnistiu «Pereklad». Vinnytsia: Nova Knyha.
- Griebel, C. (2016). *Kognitionstranslatologische Überlegungen und empirische Untersuchung des Übersetzungsprozesses* [Cognitive-translatological considerations and empirical investigation of the translation process] Berlin: Frank & Timme, 194–195.
- Ihnatenko, V. D. (2017). *Metodyka navchannia maibutnikh filolohiv pysmovoho perekladu naukovotekhnichnykh tekstiv frantsuzkoiu movoiu* [Methods of teaching future philologists to translate scientific and technical texts into French]: dys. kand. ped. nauk: 13.00.02 – Teoriia ta metodyka navchannia. Kyiv.
- Kushch, E. O., Kuznietsova, I. V. (2015) *Pereklad haluzevykh nauково-tekhnichnykh tekstiv* [Translation of Scientific and Technical Texts]: posibnyk Zaporizhzhia: Kruhozir.
- Latyshev, L. K. (2003). *Perevod: teoriya, praktika i metodika prepodavaniya* [Translation: theory, practice and teaching methods]. M.: Akademiya.
- Liu, J. (2018). Translators Training: Teaching Programs, Curricula, Practices. In *Journal of Language Teaching and Research*. V.4, No. 1, 127–132.
- Maksymenko, L. O. (2017). Vtillennia suchasnykh pidkhdov u protses formuvannia u filolohiv-perekladachiv kompetentnosti u pysmovomu perekladi naukovykh tekstiv [Implementation of modern approaches in the process of forming competence in philologists-translators in the written translation of scientific texts]. *Naukovyi chasopys NPU imeni M. P. Drahomanova*, serii 5, Pedagogichni nauky: realii ta perspektyvy. Kyiv: Vyd-vo NPU imeni M. P. Drahomanova, Vyp. 58, 93–101.
- Mincke, W. (1991). Die Problematik von Recht und Sprache in der Übersetzung von Rechtstexten [The problem of law and language in the translation of legal texts]. *ARSP: Archiv für Rechtsund Sozialphilosophie* /Archives for Philosophy of Law and Social Philosophy. Vol. 77, No. 4, 446–465.
- Minyar-Beloruhev, R. K. (1990). *Metodika obucheniya frantsuzskomu yazyku* [Teaching methodology of French language]: Ucheb. posobie dlya studentov ped. in-tov po spets. „Inostr. yaz.“. M.: Prosveschenie.
- Panfilov, Yu., Furmanets, B. (2004). *Kompetentnisnyi pidkhd u suchasni osviti: svitovi dosvid ta ukrainski perspektyvy* [Competence approach in modern education: world experience and Ukrainian perspectives] / za zah. red. O. V. Ovcharuk. K.: «K.I.S.».
- Pasichnyk, T. D. (2011). *Metodyka navchannia maibutnikh filolohiv pysemnoho dvostoronnoho perekladu komertsiiynykh lystiv* [Methods of teaching future philologists bilateral translation of commercial letters]: avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia kand. ped. nauk: spets. 13.00.02 – Teoriia ta metodyka navchannia: hermanski movy.
- Pommer, S. (2016). *Rechtsübersetzung und Rechtsvergleichung* [Legal translation and comparative law] Frankfurt am Main: Peter LangGmbH.
- Shablii, O. (2016). *Nimetsko-ukrainskyi yurydychnyi pereklad: metody, problemy, perspektyvy* [German-Ukrainian legal translation: methods, problems, prospects]: monohrafiia. – Nizhyn: PP Lysenko M.M.
- Sinner, Carsten (2002). Zu Theorie und Praxis des Übersetzens in der Übersetzerausbildung [On the theory and practice of translation in translator training]. *Lebende Sprachen*, Volume 47 (3), 1–20.